

УДК 811.111'42

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-12.7>

ЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ “REMARK” В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

Дем'янчук Юлія Ігорівна

кандидат економічних наук,

викладач англійської мови кафедри іноземних мов та перекладознавства

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

вул. Клепарівська, 3, Львів, Україна

Онофрійчук Юлія Володимирівна

студентка 2 курсу ОС «Магістр»

кафедри іноземних мов та перекладознавства

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

вул. Клепарівська, 3, Львів, Україна

У цій статті обговорюються результати пілотного дослідження концепту REMARK в англійській лінгвокультурі. Особливу увагу приділено когнітивному аналізу політичних текстів (промов, заяв, звернень). Мовні засоби, залучені для ідентифікації основних когнітивних одиниць концепту REMARK, покликані ретранслювати, у першу чергу, основні принципи наукового дослідження, а модель концепту об'єктивні ознаки наукового поняття. Мета дослідження полягає у розгляді концепту REMARK в англійській лінгвокультурі, що передбачає розв'язання таких завдань: 1) окреслити ключові структурні елементи концепту REMARK; 2) з'ясувати семантичні зв'язки всередині концепту REMARK. Результати нашого дослідження засвідчили, що ключові структурні елементи деталізують і конкретизують основне значення концепту REMARK, натомість слова дальньої периферії характеризуються найменшою частотністю. Узагальнено твердження про те, що семантичні патерни концепту REMARK зазнали значних змін. Динаміка таких змін зумовлена найрізноманітнішими чинниками, один з яких – розмивання уявлення про примітку (REMARK) й, відповідно, трансформація уявлення про коментар, зауваження, ремарку (REMARK) загалом. Проаналізовані англомовні політичні тексти вможливили виявлення численних когнітивних одиниць концепту, які збігаються з основними принципами наукового дослідження, а також сприяли виведенню наукового поняття моделі концепту, яка відповідає ознакам наукового поняття.

В процесі дослідження нам вдалося з'ясувати семантичні зв'язки всередині лексеми REMARK, що формують 14 інформаційних моделей, шість з яких відповідають за системність лексики і є прототипними. Виявлені впродовж аналізу текстового масиву структурні елементи концепту REMARK, семантичні зв'язки всередині концепту REMARK, структурні елементи, які деталізують і конкретизують основне значення концепту REMARK й слова дальньої периферії наділені виражальними властивостями й надають описуваному різновиду концепту REMARK кваліфікаційно-оцінної маркованості. Зміст концепту REMARK в англійській лінгвокультурі розкривається завдяки актуалізованій семантиці лексем на позначення політичних промов, заяв та звернень, які у своєму лінгвальному статусі є термінами й вихідними компонентами концепту REMARK. Описаний вище інструментарій корелює із дослідницьким завданням й репрезентує можливість розкриття евристичного потенціалу лексеми REMARK, що набуває варіантних семантичних відтінків.

Ключові слова: *концепт, когнітивні процеси, периферія поля, ядро, семантичні зв'язки.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності.

Дослідження, пов'язані з аналізом концептів впливають із їхньої когнітивної природи, що дозволяє у нашому дослідженні вважати їх одними зі стратифікаційних категорій (поряд із стійкою мовною чи авторською ідеєю, твором концептуального мистецтва, моделлю, конструкцією, сигніфікатом) та одним із конструктів сучасних дискурсивних практик. Ці категорії загалом можна вважати когнітивним породженням промов видатних людей, що

складають основу багатьох концепцій конкретної культури чи суспільства.

У теперішньому дослідженні ми пропонуємо розгляд концепту REMARK як шляху до пізнання практичного і теоретичного освоєння лінгвокультурної специфіки маніпулятивної мовної тактики, а також використання мовно-конфронтаційних стратегій з опорою на відповідні лінгвокогнітивні та лінгвокультурні підходи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, когнітивний підхід припускає логічне

включення в число концептів мовних одиниць, семантичне значення яких наповнюють зміст соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів й формують національну мовну особистість, національну ментальність, стратегію й тактику мовленнєвої поведінки. Студії в цьому напрямку заклали підвалини ідеї про те, що колегіальність концептів, що концентрують у собі всю культуру нації є культурно конструйованими і можуть довільно поєднуватися. Революційним висновком було твердження про те, що «сукупність концептів утворюють концептосферу певної мови» (Evans, 2007, p. 233). Тому цілком закономірним є множинність вибору будь-яких лексичних одиниць, у значенні яких є альтернативна логічно-структурована дійсність, яка базується на представленні навколишнього світу. Як наслідок такої множинності в когнітивному світі є постійний пошук концептуальної структури, що відкриває фундаментальні феномени національної культури й людського досвіду.

При цьому, як підсумовує Н. В. Плотнікова, не має жодного окремого способу, який би мав визначальний вплив на формування концептів у свідомості людини. Натомість сукупність взаємодоповнювальних способів, їхнє поєднання і взаємодія формують різноманіття форм повсякденного пізнання у конкретному соціально-культурному середовищі та не вимагають суворої послідовності й динамічно реагують на зміни індивідуального характеру (Плотнікова, 2016, с. 156–162).

Незважаючи на певну множинність вибору, усі напрями розуміння концепту сходяться на тому, що йому властива складна «визначена й закладена природою гнучка можливість самовираження» структурна організація набута в суспільному досвіді (Плотнікова, 2016, с. 156–162), яка базується, зокрема, на певній стійкій мовній ідеї, до якої належить традиційний вираз (Кирик, 2002, с. 742).

У рамках когнітивних процесів учені пропагують «зміну наукової парадигми гуманітарного знання на антропоцентричну» (Пархоменко, 2019, с. 4) й схиляються до думки, що концепт обумовлюється польовим описом (О. О. Селіванова, З. Попова, І. Стерніна, В. Маслова, А. Вежбицька, О. Кубрякова). Крім того, поняття «поле» фіксує структурні елементи, про що свідчить ядро одного поля і периферія іншого поля. Складники цього комплексного феномена М. П. Кочерган об'єднав в лексико-семантичні групи (Кочерган, 2001). Так, елементи ядра – це спеціалізовані тер-

міни, які виконують однозначну функцію поля, а периферію складають асоціації, прагматичні компоненти, додаткові «пасивні» ознаки, зовнішні словесні форми та конотації.

Формулювання мети і завдань статті.

Мета дослідження полягає у розгляді концепту REMARK в англійській лінгвокультурі, що передбачає розв'язання таких завдань: 1) окреслити ключові структурні елементи концепту REMARK; 2) з'ясувати семантичні зв'язки всередині концепту REMARK.

Виклад основного матеріалу дослідження.

За основу ядра досліджуваного концепту REMARK узято дефініцію *примітки* з Longman Dictionary of Contemporary English – something that you say when you express an opinion or say what you have noticed → COMMENT: The Senator denied making the remark (Longman Dictionary of American English).

Когнітивні одиниці концепту збігаються з основними принципами наукового дослідження, а модель концепту відповідає ознакам наукового поняття. Основні ознаки концепту REMARK, релевантні для носія англійської лінгвокультури: *it was just a casual remark – I didn't mean anything by it; Mr. Hill sat down and made a few remarks about the weather; some further remarks on this subject will be made in the next chapter; he kept laughing, cackling, making wild, insane remarks; his jeering remarks had hidden barbs, and just went to prove how little he cared either way; it was that last remark that echoed in Kelly's mind as Boardwalk was loaded into the stalls; I shall not be able to complete my remarks anyway; Clinton went on to quote it again during the State of the Union and in other public remarks or private conversations; Elliot had been accused of making racist remarks; I ignored his rude remark about my clothes; the audience roared with laughter at Carson's remarks; Locke's remarks are just as puzzling; I'm fed up with your snide remarks; What do you mean by that remark?; Fakhru heard the remark, but said nothing; he preferred not to ruin a good business deal with petty religions differences.* Альтернативні ознаки охоплюють суспільне буття людей зі сформованою смисловою відкритістю: *Carson's, Locke's, Fakhru.*

Периферія концепту REMARK містить наступні мовні одиниці найвіддаленіші за своїм значенням від ядра:

а) ознаки примітки, які виражають висловлювання власної думки чи зауважень: *comment, express an opinion, criticism or discussion, indirect way* (ldoceonline.com);

б) конотативні ознаки: *positive rating – carefully, intended, negative rating – unfairly,*

opposite, upset, racist, disparaging, interrupting, sarcastic (ldoceonline.com).

Ключові структурні елементи залежно від периферії поля, які деталізують і конкретизують основне значення концепту REMARK, класифіковані в Рисунок 1.

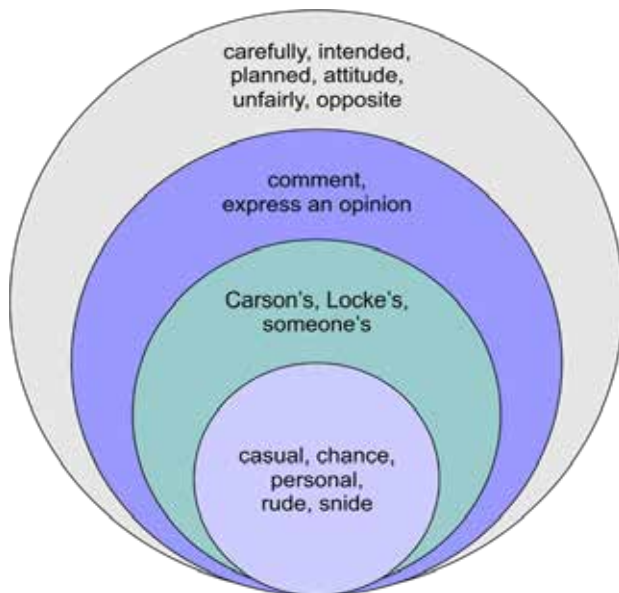

Рис. 1. Діаграма репрезентація концепту REMARK в англійській лінгвокультурі

Слова дальньої периферії характеризуються найменшою частотністю. Проте, в англійській лінгвокультурі слова дальньої периферії актуалізують ідіоматичні утворення концепту REMARK й зорієнтовані на підкреслення важливості викладеної інформації в ядрі поля.

Як свідчить аналіз текстового матеріалу, останнім часом значення концептів в англійській лінгвокультурі, зазнали значних змін. Динаміка таких змін зумовлена найрізноманітнішими чинниками, один з яких – розмивання

уявлення про примітку (REMARK) й, відповідно, трансформація уявлення про коментар, зауваження, ремарку (REMARK) загалом. Прикладом такої трансформації можуть послужити такі словосполучення: *саркастичне зауваження* (a sarcastic remark), *заклуче слово* (concluding remark), *дотепне зауваження* (a witty remark), *зневажливе зауваження* (a snide remark), *виснажлива ремарка* (a withering remark), *неприємний коментар* (acid remark), *перелік ремарок* (stock remarks) (ldoceonline.com).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Система застосованих у нашому дослідженні методів і прийомів становить цілісне лінгвокогнітивне утворення, яке структурує спосіб пізнання практичного і теоретичного освоєння дійсності.

Семантичні зв'язки всередині лексеми REMARK формують 14 інформаційних моделей (семантичних компонентів), шість з яких відповідають за системність лексики і є прототипними: [+comment], [+introductory], [+declaration], [+statement], [+statement], [+observation], а решта належать до додаткових: [+concluding], [+opening], [+supermise], [+suppose], [+word], [+substance], [+calculation], [+admotion]. Описаний вище інструментарій корелює із дослідницьким завданням й репрезентує можливість розкриття евристичного потенціалу лексеми REMARK, що набуває варіантних семантичних відтінків.

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з: класифікаційно-категоризувальною побудовою основних положень політичного концепту та вербалізацією концепту REMARK в промовах Королеви Єлизавети II. Архетипні образи мовного іміджу королеви Єлизавети II домінують у суспільній свідомості реципієнтів й становлять основу уніфікованої промови політичного діяча.

ЛІТЕРАТУРА

1. Еванс В. Глосарій когнітивної лінгвістики. Единбург: Преса Единбурського університету, 2007. 233 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2001.
3. Онлайн-словник сучасної англійської мови Лонгмана. URL: <https://www.ldoceonline.com/>
4. Пархоменко Н. О. Концепт «бідність» в німецькій фразеологічній картині світу : магістерська дис. : 035 Філологія. Київ, 2019. 117 с.
5. Плотнікова Н. В. Народження: концепт-архетип мікроконцептосфери святки. *Лінгвістичні дослідження*. 2016. Вип. 42. С. 156–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_lingv_2016_42_25.
6. Саммерс Д. *Словник сучасної англійської мови Лонгмана*. Нова ред. Харлов : Емеральд Лімітована Публікація, 2007. 1949 с.
7. Тур О. М. Польова структура сучасної української терміносистеми землеустрою та кадастру. *ЧДУ ім. П. Могили: Наукові праці*. Том 92. № 79. С. 68–72.

REFERENCES

1. Evans, V. (2007). A Glossary of Cognitive Linguistics. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Kochergan, M. P. (2001). Introduction to linguistics.

3. Longman Dictionary of Contemporary English Online. URL: <https://www.ldoceonline.com/>
4. Summers, D. (2007). Longman Dictionary of Contemporary English / New ed. Harlow: Emerald Group Publishing Limited.
5. Parkhomenko, N. O. (2019). The concept of "poverty" in the German phraseological picture of the world : Master's degree : 035 Philology. Kyiv,
6. Plotnikova, N. V. (2016). Birth: concept-archetype of the microconceptosphere of the holiday. *Linguistic studies*. Issue 42. 156–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znphnpu_lingv_2016_42_25.
7. Tur, O. M. Field structure of the modern Ukrainian terminology system of land management and cadastre. *BSU named after P. Mohyla: Scientific works*. Vol. 92. No. 79.

MEANING OF THE CONCEPT "REMARK" IN ENGLISH LANGUAGE CULTURE

Demyanchuk Yuliya Ihorivna

*Candidate of Economic Sciences,
Lecturer of English language at the Foreign Languages
and Translation Studies Department
Lviv State University of Life Safety
3, Kleparivska Str., Lviv, Ukraine*

Onofriichuk Yuliya Volodymyrivna

*a 2nd year Master's student at the Foreign Languages
and Translation Studies Department
Lviv State University of Life Safety
3, Kleparivska Str., Lviv, Ukraine*

This study discusses the results of a pilot study of the REMARK concept in English lingual culture. Special attention is devoted to the cognitive analysis of political discourse (speeches, statements, appeals). The language means, involved in identifying the main cognitive units of the REMARK concept intended to relay, first of all the basic principles of scientific research, and the concept model of the objective features of a scientific concept. The analysis demonstrated that the key structural elements detail and specify the main meaning of the REMARK concept, instead the words of the far periphery are characterized by the lowest frequency. Another important finding was the statement that the semantic patterns of the REMARK concept have undergone significant changes. The dynamic of such changes is caused by a wide variety of factors, one of which is blurring the idea about the note (REMARK) and, accordingly, the transformation of the idea of a comment, admonition, remark (REMARK) in general. The analysis of English-language political texts allowed for the identification of numerous cognitive units of the concept that align with the main principles of scientific research, and also facilitated the development of the scientific concept of a model of the concept, which corresponds to the characteristics of a scientific concept.

During the research process, we were able to determine the semantic relationships within the lexeme "REMARK", which form 14 informational models, six of which are responsible for the systematic nature of the vocabulary and are prototypical. The structural elements of the REMARK concept, the semantic relationships within the REMARK concept, and the structural elements that detail and specify the main meaning of the REMARK concept, as well as peripheral words, are endowed with expressive properties and give the described variety of the REMARK concept a qualification-evaluative markedness.

The content of the REMARK concept in English linguoculture is revealed through the actualized semantics of lexemes for denoting political speeches, statements, and appeals, which in their linguistic status are terms and components of the REMARK concept. The above-described toolkit correlates with the research task and represents the possibility of revealing the heuristic potential of the lexeme REMARK, which acquires variant semantic shades.

Key words: *concept, cognitive processes, field and periphery, nucleus, semantic connections.*